

Preuzeti dokument je dio priručnika
koji se dobiva na trajno korištenje
prilikom pohađanja seminara.

Knjigovodstvo

Infokatedra – Centar za obrazovanje

www.infokatedra.hr

Prilaz Gjure Deželića 62

10000 ZAGREB

T: (01) **4840 064**

F: (01) **4815 945**

info@infokatedra.hr

Oznaka dokumenta: PR-AS03-V04-100330

Autor: grupa autora

Odobrio: Mario Vukić

Datum odobrenja: 30.03.2010

Ovaj priručnik i svi sadržaji u njemu su intelektualno i autorsko vlasništvo Centra za obrazovanje Infokatedra. Svako neovlašteno umnožavanje ovog priručnika ili bilo kojeg njegovog dijela smatra se krivičnim djelom. Nazivi svih programa, operativnih sustava, tehnologija, radnih okružja, te nazivi samih proizvođača vlasništvo su proizvođača

Sadržaj

1	Pojam knjigovodstva	1-1
1.1	Povijest knjigovodstva	1-1
1.2	Zadaća knjigovodstva	1-1
1.3	Knjigovodstveni sistemi	1-1
1.4	Poslovni događaji	1-2
2	Poduzeća	2-3
2.1	Osnivanje poduzeća	2-3
2.2	Kontni plan	2-4
2.3	Knjigovodstvene isprave	2-9
2.3.1	Poslovne knjige	2-10
2.3.2	Knjigovodstveni računi	2-11
2.3.3	Popis imovine i obveza	2-12
2.4	Temeljna financijska izvješća	2-13
2.5	Aktiva i pasiva	2-13
2.6	Izvještaj o novčanom toku	2-15
2.7	Ulazne i izlazne fakture	2-17
2.7.1	Ulazne fakture ili računi	2-17
2.7.2	Izlazne fakture	2-20
2.8	Porez na dodanu vrijednost	2-22
2.9	Analitička evidencija kupaca i dobavljača	2-23
2.10	Kontiranje maloprodaje i veleprodaje	2-23
2.11	Proizvodnja	2-25
2.12	Blagajna	2-26
2.13	Devizno poslovanje	2-29
2.14	Izvodi	2-31
2.15	Vrijednosni papiri	2-32
2.15.1	Mjenica	2-32
2.15.2	Zadužnica	2-33
2.15.3	Ček	2-33
2.15.4	Ček po tekućem računu - čekovi građana	2-33
2.15.5	Kreditne kartice	2-34
2.16	Materijalno knjigovodstvo	2-35
2.17	Sitan inventar	2-35
2.18	Popis imovine i obveza	2-35
2.19	Imovina poduzeća	2-36
2.19.1	Osnivački ulog	2-36
2.20	Amortizacija	2-37
2.20.1	Amortizacija osnovnih sredstava	2-37
2.20.2	Ispravak vrijednosti sitnog inventara	2-39
2.21	Ugovorni oblici kojima se namiruju obveze i potraživanja	2-39
2.22	Obračun plaće	2-40
2.23	Troškovi	2-41
2.24	Prihodi i rashodi	2-42
2.25	Porez na dobit	2-44
2.26	Međunarodni računovodstveni standardi	2-44
2.27	Hrvatski standardi financijskog izvještavanja (HSFI)	2-44
2.28	Knjigovodstvene pogreške	2-46
3	Obrt	3-47
3.1	Osnivanje i vrste obrta	3-47
3.2	Tko je porezni obveznik i razdoblja oporezivanja	3-49
3.3	Poslovanje obrta	3-49
3.4	Samostalne djelatnosti	3-51
3.4.1	Obrtničke djelatnosti	3-51
3.4.2	Djelatnosti poljoprivrede i šumarstva	3-51
3.4.3	Djelatnosti slobodnog zanimanja	3-51

3.4.4	Druge djelatnosti koje se oporezuju na način propisan za samostalne djelatnosti	3-51
3.5	Porez na dohodak	3-51
3.6	Načelo blagajne	3-54
3.7	Poslovni primici i izdatci	3-55
3.7.1	Poslovni primici	3-55
3.7.2	Poslovni izdaci	3-56
3.7.3	Priljevi i odljevi koji se ne smatraju primicima i izdacima	3-57
3.8	Gubitak	3-57
3.9	Fizičke osobe u sustavu PDV-a	3-58
3.9.1	Isporuke dobara i obavljanje usluga u tuzemstvu uz naknadu	3-59
3.9.2	Isporuke dobara i obavljanje usluga zaposlenima ili članovima njihove najuže obitelji	3-59
3.9.3	Uvoz dobara u tuzemstvo	3-59
3.9.4	Vlastita potrošnja	3-59
3.10	Obveznici poreza na dobit	3-60
3.11	Poduzetnička plaća	3-60
3.12	Porezne olakšice	3-62
3.13	Utvrđivanje plaće i obračun doprinosa za obrtnike	3-62
3.13.1	Olakšice u plaćanju doprinosa	3-63
3.14	Poslovne knjige	3-64
3.14.1	Knjiga primitaka i izdataka	3-65
3.14.2	Knjiga prometa	3-66
3.14.3	Evidencija o tražbinama i obvezama	3-66
3.14.4	Evidencija o nabavi i uporabi reprodukcijskog i potrošnog materijala, hrane, pića i napitaka	3-66
3.14.5	Popis dugotrajne imovine i amortizacija	3-67
3.14.6	Vođenje poslovnih knjiga i knjigovodstvene isprave	3-67
3.15	Specifičnosti poslovanja pojedinih djelatnosti	3-69
3.16	Godišnja prijava poreza	3-73
3.16.1	Kada i do kada se dostavlja porezna prijava	3-73
3.16.2	Plaćanje i povrat poreza na dohodak	3-73
3.17	Prijava poreza na dohodak	3-73
3.17.1	Ispunjavanje Obrasca DOH	3-74
4	Neprofitne organizacije	4-83
4.1	Obilježja i vrste neprofitnih organizacija	4-83
4.2	Način financiranja neprofitnih organizacija	4-84
4.3	Osnivanje neprofitne organizacije	4-84
4.3.1	Osnivanje udruge	4-84
4.3.2	Osnivanje zaklade i fundacije	4-85
4.3.3	Osnivanje gospodarski interesnog udruženja	4-87
4.3.4	Osnivanje ustanove	4-87
4.4	Kontni plan	4-89
4.5	Knjigovodstvene isprave	4-90
4.6	Poslovne knjige	4-91
4.6.1	Dnevnik	4-91
4.6.2	Glavna knjiga	4-91
4.6.3	Pomoćne knjige	4-91
4.6.4	Otvaranje poslovnih knjiga	4-92
4.6.5	Usklađivanje poslovnih knjiga	4-92
4.6.6	Zaključak i pohrana poslovnih knjiga	4-92
4.7	Računovodstveni koncept financijskog izvještavanja	4-93
4.7.1	Novčani koncept	4-93
4.7.2	Koncept nastanka događaja	4-93
4.8	Računovodstvena osnova	4-94
4.9	Računovodstvo neprofitnih organizacija	4-95
4.10	Plaće u neprofitnoj organizaciji	4-95
4.10.1	Obračun doprinosa za obvezna osiguranja	4-95
4.10.2	Obračun poreza na dohodak	4-96
4.10.3	Osobni odbitak	4-97
4.10.4	Porezne stope i osnove	4-97

4.10.5	Drugi dohodak	4-98
4.11	Oporezivanje dobiti neprofitnih organizacija	4-100
4.12	Imovina	4-101
4.13	Obveze	4-102
4.14	Prihodi i rashodi	4-103
4.15	Zaključna knjiženja	4-103
4.16	Vrste i osnovna obilježja financijskih izvještaja	4-103
4.16.1	Bilanca	4-104
4.16.2	Izvještaj o prihodima i rashodima	4-109
4.16.3	Bilješke uz financijska izvješća	4-110
4.17	Neprofitne organizacije u sustavu poreza na dodanu vrijednost	4-110
4.17.1	Neprofitne organizacije koje se ne smatraju poduzetnicima	4-110
4.17.2	Neprofitne organizacije čije su isporuke oslobođene oporezivanja	4-110
4.17.3	Neprofitne organizacije koje se smatraju "malim poduzetnicima"	4-111
4.17.4	Neprofitne organizacije koje su obveznici poreza na dodanu vrijednost	4-111
5	Zadaci iz knjigovodstva poduzetnika	5-112
6	Zadaci iz poslovanja obrtnika	6-128
7	Zadaci iz poslovanja neprofitnih organizacija	7-131

3 Obrt

Obrt je samostalno i trajno obavljanje svih dopuštenih gospodarskih djelatnosti od strane fizičke osobe sa svrhom postizanja dobiti na tržištu. Dobit se ostvaruje proizvodnjom, prometom ili pružanjem usluga.

Obrtnik je fizička osoba koja obavlja jednu ili više gospodarskih djelatnosti u svoje ime i za svoj račun, a pritom se može koristiti i radom drugih osoba.

Obavljanje obrta u Republici Hrvatskoj regulirano je Zakonom o obrtu.

Osim fizičkih osoba i trgovačka društva mogu poslovati po odredbama Zakona o obrtu ako svoju djelatnost ili dio djelatnosti obavljaju kao obrt, a dopuštena je svaka djelatnost prema kojoj nije zakonom izrečena zabrana. Dopuštene djelatnosti određene su Odlukom o nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti.

Iako postoji mogućnost da trgovačko društvo posluje kao obrt uvjeti za obavljanje rada se razlikuju ali u praksi ta se odredba uglavnom ne prihvaća te se obrtom može baviti samo fizička osoba.

3.1 Osnivanje i vrste obrta

Prema Zakonu o obrtu vrste obrta mogu biti:

- **slobodni obrti** – za njihovo obavljanje se ne traži ispit o stručnoj osposobljenosti ili majstorski ispit te ga može obavljati svaka osoba koja ispunjava zakonom propisane opće uvjete, a pod slobodne obrte se svrstavaju svi obrti koji nisu navedeni na popisu vezanih ili povlaštenih obrta pod uvjetom da se posebnim zakonom ne traži ispunjenje određenih uvjeta,
- **vezani obrti** – tu spadaju obrti kod kojih se kao uvjet traži ispit o stručnoj osposobljenosti kao i obrti za čije obavljanje je uvjet majstorski ispit,
- **povlašteni obrti** – vrsta obrta koje obrtnik smije obavljati samo na temelju povlastica.

Popis vezanih obrta, stupanj stručne spreme potrebne za njihovo obavljanje i popis povlaštenih obrta i način izdavanja povlastica utvrđuje ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo nakon prethodnog pribavljanja mišljenja Hrvatske gospodarske komore i uz suglasnost nadležnog ministra ovisno o djelatnosti obrta.

Ukoliko obrtnik ne ispunjava uvjete vezanih obrta može obavljati djelatnost ukoliko zaposli djelatnika koji ispunjava navedene uvjete, također fizička osoba može pokrenuti sezonski obrt uz uvjet da posluje najdulje 6 (šest) mjeseci unutar jedne kalendarske godine.

Da bi fizička osoba mogla obavljati obrt mora najprije prijaviti upis u obrtni registar (on je javan i svatko može izvršiti uvid u registar bez dokazivanja svog pravnog interesa), a vodi ga nadležni županijski ured. Ukoliko fizička osoba ispunjava uvjete (potvrda o nekažnjavanju) za obavljanje obrta nadležni ured će potom izdati obrtnicu. Nadležni ured izdavanje obrtnice odnosno rješenje da se ista odbija dužan je izdati najkasnije 15 dana od datuma podneska zahtjeva. Ukoliko nadležni ured ne izda rješenje u navedenom periodu, a fizička osoba smatra da ispunjava sve uvjete propisane Zakonom o obrtu može započeti s obavljanjem obrta uz uvjet da pisanim putem obavijesti nadležni ured.

Obrtni registar je određen Pravilnikom o obliku i načinu vođenja obrtnog registra koji je donesen na temelju ovlaštenja iz Zakona o obrtu. Pravilnikom je propisan način upisa, način vođenja obrtnog registra, sadržaj obrasca prijave za upis, te mjere osiguranja, zaštite, pohranjivanja i prijenosa podataka u sustavu Obrtnog registra.

Troškovi pokretanja obrta su:

- 200,00 kn za obrtnicu, i
- 250,00 kn za upravne pristojbe (uplata u proračun grada ovisno o sjedištu obrta).

Troška za obrtnicu su oslobođeni:

- obrti sa sjedištem na području posebne državne skrbi i prema Zakonu o otocima,
- fizičke osobe navedene u programu zbrinjavanja (branitelji, osobe s centra za zapošljavanje, itd.), te osobe iznad starosne dobi od 45 godina ili s najmanje 20 godina radnog staža, i
- fizičke osobe koje registriraju obrt u ugostiteljskoj djelatnosti u smještajnim objektima (hoteli, pansioni, aparthoteli ili kampovi) kapaciteta ne većeg od 40 soba, 20 apartmana ili 100 kamp jedinica.

U roku od 8 dana od početka obavljanja djelatnosti, obrt je potrebno prijaviti poreznoj upravi, nadležnoj prema sjedištu obrta, radi upisa u registar poreznih obveznika. Da bi mogli početi obavljanje djelatnosti, ugostitelji, trgovci, prijevoznici i drugi obrtnici za koje je to posebnim propisima određeno, trebaju prije početka obavljanja obrta pribaviti rješenje o minimalnim tehničkim uvjetima.

Sjedište obrta je mjesto u kojem se obavlja obrt, a u slučaju da se obrt obavlja u više mjesta sjedište je u jednom od mjesta koje obrtnik odredi kao sjedište. Kada za obavljanje obrta nije propisan potreban poslovni prostor sjedište obrta je mjesto prebivališta obrtnika. Ukoliko obrtnik mijenja sjedište obrta za to je dužan obavijestiti nadležan ured koji o tome donosi rješenje i upisuje promjene u obrtni registar.

Uvjeti fizičkim osobama za obavljanje obrta su:

- da je državljanin Republike Hrvatske,
- da je punoljetna i da nije djelomično ili potpuno lišena poslovne sposobnosti ako je to propisano,
- da mu pravomoćnom sudskom presudom, rješenjem o prekršaju ili odlukom Suda nije izrečena sigurnosna mjera ili zaštitan mjera zabrane obavljanja djelatnosti dok mjera traje,
- da ima pravo korištenja poslovnog prostora ako je potrebno.

Uz prijavu se najčešće prilažu isprave i dokazi:

- ovjera o pravu korištenja prostora,
- stručnoj spremi,
- radnoj dozvoli za strance,
- uvjerenje od suca za prekršaje,
- potvrda centra za socijalni rad,
- uvjerenje o radnoj sposobnosti (liječnički pregled), i
- izjava o početku obavljanja obrta.

Uz prijavu se popunjavaju i registracijski listovi:

- RL 1 – podaci o obrtu,
- RL 2 – podaci o izdvojenom pogonu, i
- RL 3 – podaci o djelatnosti obrta.

Moguće su i druge isprave, naročito za vezane i povlaštene, poput:

- isprave za javni cestovni prijevoz,
- isprave za taxi usluge,
- isprave za ribare,
- isprave za ugostitelje,
- itd.

Radom u obrtu obrtnik ostvaruje prava u svezi radnog odnosa ako ta prava ne ostvaruje po drugoj osnovi, tj. da osoba može ta prava ostvarivati kod drugog poslodavca ili kao obrtnik.

Radni odnos nije zapreka za otvaranje i obavljanje obrta.

Fizička osoba ne može istovremeno primati mirovinu i biti obrtnik. Umirovljenici koji obavljaju obrt obustavlja se isplata mirovine, ali se tom odredbom ne obustavlja invalidska mirovina na temelju profesionalne nesposobnosti za rad (kada je invalidnost nastala zbog promjene u zdravstvenom stanju koje se ne mogu otkloniti liječenjem, a radna sposobnost je trajno smanjena za više od polovice tjelesno i psihički zdravom osiguraniku iste ili slične naobrazbe i sposobnosti).

3.2 Tko je porezni obveznik i razdoblja oporezivanja

Prema odredbama Zakona o porezu na dohodak i Pravilnika o porezu na dohodak porezni obveznik je fizička osoba koja ostvaruje dohodak koja podliježe porezu na dohodak. Poreznim obveznikom se smatra pojedinac, a ne zajednica (npr. obitelj). Ukoliko djelatnost obrta zajedno obavlja više osoba svaki od njih se smatra poreznim obveznikom i to za svoj udio u ukupnom dohotku.

Obveznik poreza na dohodak može biti:

- **porezni obveznik rezident** – fizička osoba koja ima prebivalište ili boravište u Republici Hrvatskoj ili fizička osoba koja nema prebivalište ili boravište u Republici Hrvatskoj, ali je zaposlena u državnoj službi i po toj osnovi prima plaću,
- **porezni obveznik nerezident** – fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj nema niti prebivalište niti boravište, a ostvaruje dohodak koji se oporezuje prema odredbama Zakona.

Obveznici poreza na dohodak pored fizičkih osoba mogu biti pravne i fizičke osobe koje same nisu obveznici poreza na dohodak (poslodavci, pomagači, porezni savjetnici, financijske institucije, itd.)

Načelno fizičke osobe postaju obveznici poreza na dohodak početkom ostvarivanja dohotka u Republici Hrvatskoj, tj. prestaju biti u trenutku prestanka ostvarivanja dohotka u Republici Hrvatskoj.

Porezni obveznik može biti i nasljednik ukoliko ostavitelj nije podmirio sve svoje obveze poreza na dohodak do svoje smrti. Iz toga nasljednik ima obvezu da u ime i račun ostavitelja podmiri dospjele obveze do vrijednosti naslijeđene imovine. Nasljednik može, ali nije obavezan podnijeti godišnju prijavu poreza ostavitelja ukoliko nasljednik ne podnese prijavu Porezna uprava utvrđuje dohodak koji je ostavitelj ostvario do svoje smrti.

Razdoblje oporezivanja je načelno jedna kalendarska godina. Međutim porezno razdoblje može biti i kraće od jedne kalendarske godine i to u slučaju:

- nastanka obveze uslijed rođenja poreznog obveznika,
- prestanka obveze uslijed smrti poreznog obveznika i,
- ukoliko porezni obveznik mijenja status iz nerezidenta u rezidenta i obrnuto.

U slučaju izmjene statusa iz poreznog obveznika nerezidenta i poreznog obveznika rezidenta postoje dva porezna razdoblja (kao nerezident i rezident), ali se na kraju godine sastavlja jedna godišnja prijava poreza za određeno razdoblje.

3.3 Poslovanje obrta

Obrtnik može obavljati samo one obrte koje obuhvaća obrtnica, a u slučaju povlaštenih samo one za koje je dobio povlasticu. Iznimno može obavljati i druge djelatnosti ako djelatnosti direktno služe za obavljanje one koja je obuhvaćena obrtnicom ili ako se obavljaju u manjem opsegu. Ta iznimka omogućava da obrtnik obavlja iste djelatnosti koje nisu navedene u obrtnici te nije dužan za obavljanje tih djelatnosti ispunjavati opće uvjete stručne osposobljenosti ili položenog majstorskog ispita.

Obrtnica se ne može prenijeti na drugu osobu osim ako je to izričito predviđeno Zakonom o obrtu dok se povlastice uopće ne mogu prenositi.

U poslovanju obrta obrtniku mogu pomagati članovi njegovog porodičnog domaćinstva (bračni drug, djeca, roditelji, usvojenici i usvojitelji, pastorčad i osobe koje je obrtnik dužan uzdržavati).

Prema Zakonu o obrtu obrtnik odgovara svojom cjelokupnom unesenom imovinom koja je potrebna za obavljanje obrta.

Vođenje obrta obrtnik može obavljati na dalje navedene načine:

1. Putem poslovođe

Slobodne i vezane obrti obrtnik može voditi sam ili putem poslovođe koji mora biti u radnom odnosu te u ime i za račun obrtnika vodi obrt i mora ispunjavati opće uvjete za obavljanje djelatnosti za vođenje slobodnih obrta, a za vezane mora ispunjavati i posebne uvjete stručne osposobljenosti ili položenog majstorskog ispita. Vođenje putem poslovođe mora biti prijavljeno u nadležnom uredu na čijem području se nalazi sjedište obrta. Za vođenje povlaštenih obrta nije predviđeno vođenje poslova putem poslovođe već da ih obrtnik mora voditi sam jedino je iznimka koja omogućava da se vezani i povlašteni obrti vode putem poslovođe kada su u pitanju izdvojeni pogoni. U slučaju smrti ili gubitka poslovne sposobnosti supružnik, djeca ili ostali nasljednici mogu nastaviti voditi obrt do prijenosa obrtnice kao privremeni poslovođe, ali ako žele nastaviti voditi obrt kao